

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ОДЕЉЕЊА ЗА ЗАСТУПАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРЕД ЕВРОПСКИМ СУДОМ ЗА ЉУДСКА ПРАВА ЗА 2022. ГОДИНУ

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Конвенција за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција) почела је да се примењује у Републици Србији **3. марта 2004. године**.

У складу са тим, институција заступника пред Европским судом за људска права (у даљем тексту: Европски суд) уведена је у правни систем у првој половини 2005. године доношењем Уредбе о заступању Србије и Црне Горе пред Европским судом („Службени лист Србије и Црне Горе“, број 7/2005).

У погледу организационе структуре, заступник је на домаћем нивоу поступао у оквиру Министарства за људска и мањинска права, Службе Владе за људска права и националне мањине и Министарства правде.

Од 2015. године, сагласно Закону о државном правобранилаштву („Службени гласник РС“, број 55/2014), заступање Републике Србије пред Европским судом обавља се у оквиру Одељења при Државном правобранилаштву и заступник је уједно и заменик државног правобраниоца који руководи радом Одељења.

Током 2022. године, у Одељењу је обраду предмета заступања обављало три извршиоца (два у звању самосталног саветника и један у звању саветника) уз помоћ једног волонтера (који је крајем године примљен у радни однос на одређено, а потом и на неодређено време након спроведеног конкурса), док је обраду предмета извршења пресуда и одлука обављало два, односно један извршилац (једна самостална саветница и једна саветница која је више од пола године била на трудничком боловању и коју од децембра месеца мења један саветник примљен на одређено време). За једно радно место које је предвиђено Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Државном правобранилаштву, а које није било попуњено, у другој половини године је расписан и успешно спроведен јавни конкурс. Све административно-техничке послове су обављала три референта, од којих је према систематизацији један у сталном радном односу, а два су у радном односу на одређено време због повећаног обима посла.

Ради приближавања стручној и општој јавности стандарда у заштити људских и мањинских права и слобода утврђених конвенцијским системом и праксом Европског суда, те повећања видљивости рада заступника, у 2022. години је у оквиру пројекта „Јачање делотворних правних лекова против кршења људских права у Србији“, кога суфинансирају Европска унија и Савет Европе, израђен и пуштен у рад нови вебсајт заступника Републике Србије пред Европским судом (<http://zastupnik.gov.rs>).

II НОВЕ ПРОЦЕДУРЕ У РАДУ ЕВРОПСКОГ СУДА

1) „Impact cases“ - „Предмети од утицаја“

У 2022. години наставило се са применом нове стратегије обраде предмета коју је Европски суд увео у 2021, а која се састоји у брзом идентификовању оних случајева који могу бити „утицајни“, односно оних предмета чије окончање може довести до промене или појашњења међународног или домаћег законодавства или праксе, затим случајеви који се дотичу важних моралних или друштвених питања или се баве новим или другим значајним питањима у области људских права.

Циљ ове стратегије је да се што брже уоче и обраде предмети у којима се покрећу веома значајна питања, како за државе чланице, тако и за конвенцијски систем у целини. Стога су и рокови који се остављају државама чланицама за поступање скраћени. Тако су 2021. године донете пресуде у „предметима од утицаја“ у вези са сексуалним узнемиравањем на радном месту, слободом изражавања судија и питањем еутаназije.

2) **Summary-formula judgements and decisions - сажета форма пресуда и одлука Европског суда које доноси Одбор**

Током 2022. године настављен је двогодишњи пробни период (који је отпочео 1. септембра 2021.) током којег се све пресуде и одлуке које доноси Одбор од три судије биће пишу у сажетој форми са освртом на суштину предмета. Овај нови формат има за циљ да смањи број нерешених предмета, а у складу је са горепоменутом новом стратегијом поступања у „предметима од утицаја“.

У овим пресудама и одлукама кратко се износе чињенице и правна питања на које подносилац указује. Даје се јасна и концизна анализа главних притужби у светлу принципа релевантне праксе Европског суда.

3) **Протокол број 15 уз Конвенцију**

Дана 1. августа 2021. године ступио је на правну снагу Протокол број 15 уз Конвенцију након што су га ратификовале све државе чланице Савета Европе.

Овим Протоколом се допуњује Преамбула Конвенције и мењају се поједине одредбе Конвенције.

Једна од најважнијих новина је скраћивање временског рока у оквиру којег се може поднети представка Европском суду, након коначне одлуке на домаћем нивоу, са 6 месеци на 4 месеца.

Овај нови рок од 4 месеца ступио је на снагу 1. фебруара 2022. године и примењује се на представке у којима је коначна домаћа одлука донета 1. фебруара 2022. године или након тога.

Друге битне измене и допуне састоје се у следећем:

- У Преамбули Конвенције додато је да државе чланице имају првенствену одговорност за обезбеђивање права и слобода гарантованих Конвенцијом и Протоколима уз њу и да у ту сврху уживају поље слободне процене, које је подвргнуто контроли Суда;
- Кандидати за судије морају имати мање од 65 година на дан када Парламентарна скупштина захтева да јој се достави листа кандидата;
- Брисана је одредба према којој судији истиче мандат када наврши 70 година живота;
- Странке у поступцима пред Европским судом се више не могу противити одлуци већа (7 судија) да уступи предмет у надлежност Великог већу;
- Ако подносиоци нису значајније оштећени, њихове се представке сада могу одбацити и у случају када домаћи суд није с дужном пажњом испитао случај.

Протокол број 15 је био отворен за приступање 2013, а Република Србија га је ратификовала 2015. године.

4) „**Knowledge Sharing**“ - Судска платформа за размену знања

Платформа Европског суда за размену знања (ECHR-KS) отворена је за јавност 18. октобра 2022. године.

Циљ ове платформе је да се размењује знање из судске праксе Европског суда и Конвенције и платформа допуњује постојећу информациону платформу HUDOC.

Платформа представља најновију анализу развоја судске праксе на тематски и контекстуализован начин кроз одређене чланове Конвенције и трансверзалне теме.

Материјали које је припремио Секретаријат Европског суда допуњени су документима и везама од општег значаја за судску праксу.

Садржај платформе се ажурира сваке недеље, што га чини свеобухватним и ажурираним извором анализе судске праксе конвенцијског права.

Платформа је доступна на оба службена језика Савета Европе, енглеском и француском.

III ПОСТУПЦИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРЕД ЕВРОПСКИМ СУДОМ ЗА ЉУДСКА ПРАВА

1) Поступци пред Европским судом

Закључно са 31. децембром 2022. године, пред Европским судом је било у раду укупно **1950** предмета поднетих против Републике Србије, што је за 150 предмета више у односу на исти дан претходне године.

Посматрајући представке по врсти притужби, и даље се највећи број притужби (преко 80%) односи на друштвена предузећа - повреду права на суђење у разумном року и права на имовину због неизвршених домаћих судских одлука.

Претходних година, укупан број представки изјављених против Србије био је знатно већи. Тако је на крају 2012. године у раду било укупно 10 053 представки изјављених против Србије, а на крају 2013. године чак 11 230. На крају 2018. године је пред Европским судом било 2 079 представки.

Смањење броја предмета последица је одбацивања великог броја представки у предметима тзв. „ратних дневница“ (након доношења пресуде Великог већа у предмету Вучковић и други против Србије), као и закључења пријатељских поравнања у предметима у којима Европски суд има добро установљену праксу.

На смањење укупног броја предмета утицало је још и то да је од 2008. године уставна жалба делотворно правно средство за заштиту људских и мањинских права и слобода. То значи да грађани пре обраћања Европском суду најпре морају поднети Уставном суду уставну жалбу и заштиту својих права и слобода покушати да остваре на националном нивоу.

На опадање броја предмета пред Европским судом је утицала и измена Правила 47 Пословника Европског суда које уводи строже услове за подношење представке том суду. Ове измене су ступиле на снагу 1. јануара 2014. године. Циљ ових измена било је побољшање ефикасности у раду Европског суда и убрзање испитивања представки. Од 1. јануара 2016. године примењују се додатне измене овог Правила којима се прецизира садржина представке.

Представке које нису поднете у складу са Правилу 47 одбацују се. Одлуке о одбацивању очигледно недопуштених представки и даље се не образлажу, па то у неким случајевима изазива одређене недоумице. Међутим, примена оваквих стриктних правила о садржини представке била је неопходна због великог прилива предмета у Европски суд у последњих неколико година, а који је претио да угрози рад и ефикасност система установљеног Конвенцијом.

И поред дугогодишње тенденције смањења броја предмета пред Европским судом, Република Србија се по укупном броју поднетих представки годинама уназад налази међу првих десет држава чланица, а по броју поднетих представки на 10.000 становника је на првом месту.

2) Поступци заступања (статистички подаци, преглед и садржина достављених предмета)

Током 2022. године, настављено је драстично повећање броја достављених предмета у односу на претходне године. Европски суд је Републици Србији комуницирао **укупно 802 предмета**.

број примљених предмета у последње четири године	
2019	30
2020	466
2021	1025
2022	802

А) Преко **80%** достављених предмета се односило на **договања предузећа са већинским друштвеним/државним капиталом**. Сви ти предмети се Републици Србији достављају кроз такозвану добро установљену судску праксу (wec1) и будући да је реч о питањима о којима се Европски суд већ изјаснио, од државе се не тражи достављање запажања у меритуму.

Европском суду је с претходно изнетим у вези током 2022. године у 625 предмета послата Декларација о пријатељском поравнању и у 10 предмета једнострана Декларација.

Б) Преосталих **20%** предмета чине веома **комплексни предмети** у којима је, углавном, одређена надлежност Већа (седам судија), а који се, између осталог, односе на:

- наводни пропуст тужене државе да спроведе делотворну истрагу о смрти синова подносилаца представке
- наводно злостављање подносиоца од стране полиције и задржавања у трајању од скоро 90 сати без званичног налога за притвор
- одузимање непријављеног новца на граничном прелазу
- наводно неуједначену судску праксу домаћих судова у вези са надокнадом адвокатских трошкова
- слободу изражавања - више предмета
- неуједначене судске праксе Уставног суда у вези са тумачењем Закона о борачким правима

- иселјење из социјалног стана 65-годишњег, социјално угроженог, слепог подносиоца захтева са 100% телесног инвалидитета који су утврдили надлежни органи, наводно због неплаћања одређених рачуна за комуналије и без икаквог адекватног алтернативног смештаја или престанка који су наводно били доступни или нуди држава
- немогућност подносиоца представке да учествује у поступку пред Уставним судом у којем је укинута правоснажна пресуда парничног суда која је донета у његову корист и предмет враћен другостепеном суду на поновно испитивање (више предмета)
- недовољно образложење дато у одлукама домаћих судова којима се одобравају мере тајног надзора против подносиоца представке
- одложено извршење правоснажне пресуде донете у корист подносиоца представке у поступку за старатељство над децом
- заснивање кривичне пресуде на исказу сведока који није непосредно саслушан на главном претресу
- изручење подносиоца представке из Србије у Бахреин, које је спроведено непоштовањем привремене мере коју је Суд одобрио на основу правила 39. Пословника Суда
- законитост међународног усвајања подносиоца представке брата 2018. године и на недостатак контакта са њим од тада
- одсуство непристрасности Уставног суда код одлучивања о уставној жалби подносиоца
- неуједначену судску праксу у вези са досуђивањем накнаде радницима за сменски рад
- наводно ускраћено право подносиоцу на приступ суду јер су домаћи судови одбили његов захтев за судско преиспитивање казне у прекршајном поступку
- наводну повреду права на имовину применом одредаба Закона о стечају које су касније проглашене неуставним чиме је имовина предузећа подносиоца пренета на Републику Србију
- исплату „косовских пензија“ (више предмета)
- наводно незаконито рушење и лишавање имовине компаније подносиоца представке у оквиру пројекта преуређења у Београду – „Београд на води“, као и на парнични поступак покренут с тим у вези након тога
- наводну поведу права на правично суђење због недостављања одговора Апелационог тужиоца подносиоцу на изјашњење
- питање недосуђивање накнаде штете од стране Уставног суда приликом утврђења повреде права на слободу и безбедност или на ограничено трајање притвора - лишење слободе подносиоца
- дужину трајања поступака пред Уставним судом

У свим претходно поменутиим предметима, Република Србија је током 2022. године доставила Европском суду писана запажања (1. круг) и додатна писана запажања (2. круг) у роковима које је Суд одредио, и то:

- 28 писаних запажања (1. круг запажања)
- 24 додатних писаних запажања (2. круг запажања)

Заступање пред Европским судом се одвија искључиво у писаној форми (уз изузетак усмене расправе пред Великим већем).

Имајући у виду да су у Европском суду у службеној употреби енглески и француски језик, све одбране и сви поднесци се Европском суду достављају на енглеском, али и на српском језику.

Сва поднета Запажања садрже: уводне напомене у вези са конкретним предметом и поступком пред Европским судом; представљање чињеница и околности случаја; позивање на релевантно домаће и странско право и праксу; изјашњење о процесним питањима; изјашњење о меритуму; анализу свих спорних питања и давање детаљних одговора на питања која је Европски суд приликом достављања предмета поставио, уз позивање на релевантну праксу тог Суда; закључак. Уз Запажања се, а ради поткрепљивања сваке тврдње на коју Република Србија указује, достављају и анекси.

В) Европски суд је у 2022. години донео одлуке о издавању **привремене мере у пет предмета** (Мохамед ; А.Х; Саран Нарин; Шајин; Моазен). Све привремене мере су се односиле на забрану удаљења странаца.

Као и у предметима запажања, и у свим предметима у вези са привременим мерама су у роковима које је оредио Европски суд достављене писане информације и коментари са анексима на енглеском и српском језику.

Г) Република Србије током 2022. године није пред Европским судом интервенисала нити у једном предмету који води држављанин Републике Србије против друге државе чланице (достављена су четири таква предмета).

Д) Република Србија је у једном предмету затражила да се предмет поводом донете пресуде изнесе пред Велико веће. Наведени предлог је одбијен.

IV ПРЕСУДЕ И ОДЛУКЕ ЕВРОПСКОГ СУДА ДОНЕТЕ ПРОТИВ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У 2022. ГОДИНИ

Европски суд је током 2022. године донео 12 пресуда и објавио 105 одлука против Републике Србије.

1) Пресуде

Европски суд је закључно са 31. децембром 2022. године донео укупно 245 пресуда у односу на Републику Србију.

У 2022. години, Европски суд је донео 12 пресуда против Републике Србије којима је обухваћено 31 појединачна представка поднета од стране 36 лица.

Од 12 донетих пресуда, у десет је утврђена повреда најмање једног права зајемченог Конвенцијом, у једној је скинута представка за листе због постигнутог поравнања, а у једној је оцењено да нема повреде.

Четири пресуде је донело Веће (седам судија) а осам Одбор (3 судије).

Од четири пресуде које је донело седмочлано Веће, Европски суд је у две пресуде утврдио повреду права гарантованих Конвенцијом, у једној је оценио да повреде права нема, док је у једној прихватио постигнуто пријатељско поравнање.

У пресудама Већа утврђена је повреда: **а) права на поштовање приватног и породичног живота (Попадић, број 7833/12** - у вези са пропустом надлежних органа да поступи са потребном марљивошћу у породичним споровима у којима је подносилац представке тражио проширење права на контакт са својим малолетним сином преко ноћи и празника, прекомерним трајањем судског поступка, пропустом да се узме у обзир легитимни интерес подносиоца представке да развије везу са својим дететом и дугорочни интерес потоњег са истим ефектом; **б) забране дискриминације (Неговановић и други, број 29907/16)** - у вези са дискриминаторним ускраћивањем слепим шахистима финансијских награда које се додељују видећим играчима као национално спортско признање за освајање сличних међународних признања.

У једној пресуди Већа **није утврђена повреда слободе изражавања (Гаши и други, број 24738/19)** у вези са наводним неиспуњавањем позитивне обавезе државе да новинаре заштити од претњи и медијске кампање која је вођена против њих. Европски суд је утврдио да налази тужиоца и одбацивање кривичне пријаве подносилаца нису произвољни или очигледно неразумни, или засновани на неприхватљивој процени чињеница и да тужена држава нуди низ других делотворних правних средстава, које подносиоци представке нису искористили за своју заштиту.

У свих осам пресуда које је донео трочлани Одбор (јер су предмети разматрања и одлучивања била питања која Европски суд сматра својом добро установљеном праксом), утврђена је повреда права, и то: а) **права на суђење у разумном року и права на имовину** због неизвршења правноснажних домаћих одлука против друштвених предузећа (Мехмедовић и други; Пајовић, Пендић, Зејнеловић); б) **права да се неком не суди или да се не кажњава двапут за исту ствар** (Стаменковић); в) **права на ограничено трајање притвора и права на испитивање законитости притвора непосредним саслушањем** (Новаковић и Ковач).

2) Одлуке

Европски суд је током 2022. године објавио и **105 одлука** у односу на Републику Србију.

Од 105 објављених одлука, 75 се односило на пријатељска поравнања или унилатерлане декларације и представке су скинуте са листе предмета (овим одлукама је обухваћено 635 предмета, односно 769 лица).

Преостале одлуке (30) су проглашене неприхватљивим (због злоупотребе права на подношење појединачне представке, због неисцрпљивања домаћих делотворних правних средстава, због тога што подносиоци нису одговорили у остављеном року на захтеве Европског суда, због повлачења представки од стране подносилаца након достављања одбране Републике Србије) или због тога што су проглашене недопуштеним (јер је Европски суд утврдио да подносиоци немају статус жртве).

Најзначајније одлуке које су објављене у 2022. години, а које је донело седмочлано веће, су:

- **Алексић против Србије**, број 40825/15 - представка је проглашена неприхватљивом у вези са притужбама подносиоца да су му повређена права на приватан живот и слободу изражавања због пресретања и читања његове службене е-поште од стране послодавца Републичког завода за статистику
- **Матовић против Србије**, број 19933/17 - представка је проглашена неприхватљивом у вези са притужбама подносиоца да је повређено његово право на имовину, јер држава није предузела превентивне мере да заштити приватне поседе од клизишта. немогућност остварења права на накнаду штете због клизишта која су последица елементарних непогода
- **Задужбина краља Петра I Карађорђевића**, број 51211/16 - представка је проглашена неприхватљивом, јер се чињенице предмета у вези са национализацијом спорне имовине тичу периода пре него што је тужена држава ратификовала Конвенцију и протоколе уз њу, што саму притужбу чини неспојивом *ratione temporis* са надлежношћу Европског суда

- **Миливојевић против Србије**, број 11944/16 - представка је проглашена неприхватљивом у вези са притужбом подносиоца које се односи на одбијање домаћих власти да му прерачунају инвалидску пензију узимајући у обзир његове накнадне уплате доприноса у ПИО Фонд, а да су истовремено постојали пензионери у истој ситуацији којима је исто омогућено

V ПОСТУПАК ИЗВРШЕЊА ПРЕСУДА И ОДЛУКА ЕВРОПСКОГ СУДА

Поступак извршења пресуда и одлука Европског суда подразумева, како исплату износа који су досуђени на име накнаде нематеријалне и материјалне штете због утврђених повреда Конвенције, тако и спровођење других појединачних и/или општих мера које су пресудом наложене, а које ће за убудуће спречити сличне повреде Конвенције на домаћем нивоу.

1) исплата нематеријалне и материјалне штете

Одредбом члана 13. став 5. Закона о правобранилаштву прописано је да се исплата износа договореног поравнањем или назначеног у пресуди Европског суда, врши из средстава органа Републике Србије чији су акти проузроковали кршење људских права. Поменути закон сам поступак извршења није прописан.

У складу са Законом о буџету Републике Србије за 2022. годину („Службени гласник РС“, број бр. 110/2021) и Законом о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2022. годину („Службени гласник РС“, број бр. 125/2022), накнаде досуђене пресудама и одлукама Европског суда на име нематеријалне штете извршавале су се са раздела Високог савета судства, а на име материјалне штете са раздела Државног правобранилаштва.

Исплата накнаде нематеријалне штете и трошкова поступка пред Европским судом вршена је углавном редовно током 2022. године и у складу са роковима које је одредио Европски суд. Међутим, по први пут је исплата материјалне штете каснила више од седам месеци, јер су, с једне стране, средства за исплату предвиђена буџетом била повучена у марту 2022. године, а, са друге стране, нису била ни довољна.

На име **накнаде нематеријалне штете, исплаћен је износ од 1.156.266 ЕУР, односно 135.283.108,04 РСД** (који износ је за **443.291 ЕУР, односно 77.338.807,67 РСД** већи у односу на 2021. годину).

На име **накнаде материјалне штете, исплаћен је износ од 467.999.999,66 РСД, односно 3.989.769,81 ЕУР** (који износ је за **3.660.534,25 ЕУР, односно 429.290.686,46 РСД** већи у односу на 2021. годину).

Комитету министара Савета Европе, који надгледа извршење пресуда и одлука Европског суда, послато је укупно **143 потврде** о извршеној исплати (*JSF - Just Satisfaction Form*) нематеријалне и материјалне штете, као и трошкова поступка, за укупно **824 предмета** односно лица.

У 2022. години настављена је методологија установљена 2016. године да се исплата на име накнаде материјалне штете, односно исплата износа утврђених домаћом пресудом са законском затезном каматом, врши на основу обрачуна Народне банке Србије.

У домаћим правоснажним одлукама, поводом чијег неизвршења је поднета представка Европском суду, у већем броју предмета постоји утврђена обавеза да се, поред износа на име зарада, изврши и исплата износа по основу пореза и доприноса. До сада у поступку извршења пресуда и одлука Европског суда, није вршена исплата на име доприноса за пензијско и инвалидско осигурање. У циљу проналажења решења и начина да се и ова обавеза по пресудама и одлука Европског суда изврши (у делу који се односи на извршавање утврђених обавеза на исплату припадајућих пореза и доприноса подносиоцима представки), успостављена је сарадња са Министарством привреде, Фондом за ПИО и Пореском управом.

2) израда Акционих планова и Акционих извештаја

Према Одлуци Комитета министара Савета Европе (у даљем тексту: Комитет министара) од 2. децембра 2010. године, државе чланице, почев од 1. јануара 2011. године, имају обавезу да достављају Акционе планове о начину извршења пресуда Европског суда у року од шест месеци од правноснажности, односно извештаје уколико сматрају да су своју обавезу према пресуди или одлуци извршиле.

Приликом надзора над извршењем пресуда и одлука Европског суда, Комитет министара велику пажњу поклања, како извршењу мера наложених пресудом и одлуком које се односе на појединачне мере, тако и спровођењу наложених општих мера, а које имају за циљ да се исте или сличне повреде у будућности не понове. Врста ових мера се може значајно разликовати од предмета до предмета. Некад Европски суд пресудом тачно наведе које је опште мере потребно предузети, а некада је остављено држави на оцену које мере треба предузети, при чему Комитет министара надзире извршење како индивидуалних, тако и општих мера.

Посебна пажња је посвећена припреми и изради Акционих планова којима се Комитет министара обавештавао о мерама и напретку које Република Србија предузима у циљу извршења пресуда и одлука Европског суда.

У 2022. години Република Србија је доставила седам Акционих планова и 17 Акционих извештаја којима је детаљно представила све појединачне и опште мере које је предузела у поступку извршења пресуда и/или одлука за преко 60 предмета којима је обухваћено **824 лица**.

На основу припремљених и достављених Акционих извештаја, Комитет министара је током 2022. године донео **21 завршну резолуцију** у односу на Републику Србију којима је затворио **надгледање 57 предмета**, јер је оценио да је Република Србија у целости извршила како појединачне, тако и опште мере које су јој биле наложене.

Наведених **57 предмета** који су окончани пред Комитетом министара, налазе се разврстани у подгрупама и њима је обухваћено **838 појединачних предмета**, тј. појединачних **представки 838** подносилаца, наших грађана.

У 2022. години је пред Комитетом министара Савета Европе одржана дебата у поступку извршења пресуде Качапор и други против Србије.

Током 2022. године настављена је одлична сарадња са свим надлежним државним органима домаћем нивоу, као и са надлежним одељењима Савета Европе, а све у циљу проналажења најбољег начина извршења мера које су наложене пресудама Европског суда.

VI ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду правац реформе конвенцијског система, јасно је да ће тежња у будућем раду Европског суда бити смањење броја предмета који се понављају као одраз структурних проблема. У том смислу, Европски суд већ користи могућности на основу Протокола 14 уз Конвенцију, да државама доставља сличне представке, прелиминарно их проглашавајући својом „добро установљеном праксом“, са предлогом да се закључи пријатељско поравнање.

Увођење израде сажете форме пресуда и одлука које доноси трочлани Одбор показује да Европски суд чини све како би оставио што већи простор за оне предмете који представљају приоритетне предмете и „случајеве од утицаја“.

Такође, нове процедуре у раду Европског суда несумњиво указују да ће Европски суд у наредном периоду настојати да приоритетне, хитне и сложене предмете решава у знатно краћим роковима.

Поред овог тренда усмереног ка смањењу броја представки пред Европски судом, други правац реформских активности је усмерен ка ефикаснијем извршењу пресуда и одлука Европског суда, а што подразумева и ефикаснији механизам извршења пресуда на домаћем нивоу.

Тренутно, према Закону о правобранилаштву није прописано да заступник координира извршење пресуда и одлука Европског суда (раније важећом Уредбом о заступнику Републике Србије пред Европским судом је у члану 6. било предвиђено да се заступник стара о извршењу), нити је Законом о правобранилаштву и другим законима уређено питање извршења пресуда и одлука Европског суда.

Послови извршења захтевају координацију са другим државним органима, познавање Конвенције, праксе Европског суда, као и рада Комитета министара. Такође, израда акционих планова или извештаја захтева одређене вештине и горе наведена знања.

У том смислу неопходно је поступак извршења пресуда и одлука Европског суда уредити законом, ојачати капацитете за извршење пресуда и одлука Европског суда и успоставити одговарајућу координацију државних органа.

Посебно је значајно да се ојача капацитет Одељења за заступање Републике Србије пред Европским судом за људска права имајући у виду вишеструко повећан број како репетативних, тако и изузетно сложених предмета у заступањима и извршењима, специфичност поступака који се у раду примењују и кратких рокова, те очекиваног прилива у овој и наредним годинама.

На значај и неопходност регулисања поступка извршења пресуда и одлука Европског суда, као и положаја заступника и капацитета канцеларије заступника указала је и Европска комисија која је у свом Извештају за 2022. годину навела да се „поступак извршења пресуда Европског суда за људска права, укључујући и улога заступника Републике Србије пред Европским судом за људска права морају регулисати“.

ЗАМЕНИЦА ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИОЦА
Заступница Републике Србије пред
Европским судом за људска права

Зорана Јадријевић Младар